

VICUÑA- ÉS GUANACOVADÁSZATOK.

Irta: BÁRÓ BABARCZY JENŐ.

AZ ANDES-hegység argentinai oldalán járunk, körülbelül 3500 m. magasságban a tenger színe felett. Tervbe vettük, hogy lóháton átkelünk a hegységen Argentínából Chilibe, közbe vadászgatva a már hírnévből ösmert vicunákra (mondj: vikunyákra) és guanacokra.

Már egy hete mult, hogy úton voltunk, már messzire behatoltunk a hegység óriási láncolataiba, de a várva-várt vadaknak még hírmondóját sem láttuk. Minél magasabb régiókba értünk, annál inkább csökkent reményünk, hogy még találkozunk ezen a láma-félékhez tartozó állatokkal, mert a köves és sziklás hegyláncolat magasabb részeiben már alig mutat föl egy kis növényzetet, úgy hogy szinte megfoghatatlan, hogy ezen sivár vidékeken még nagyobb állatok is tömegesen megélhetnek. Már lemondtunk a kilátásba helyezett szép vadászatokról, a mikor egy délelőtt lovaglás közben fülünket a ló nyerítéséhez hasonló hang ütötte meg. Körültekintve egy domb csucsán megtaláltuk a hang okozóját. Ott állt büszkén, magasra emelt fővel egy piszkos szürke szőrözött állat, a guanaco. Még vagy kettőt nyerített és villámgyorsasággal az ellenkező irányban eltűnt.

E látvány után lázas izgatottságban, gyorsan, a hogy csak lovaink és a terepviszonyok megengedték, a domb tetejére igyekeztünk, hogy onnan talán még megláthassuk a szökevényt. Csalódásunk nagy volt, mert odaérkezvén, hiába szemléltük a láthatárt, az állatnak sehol semmi nyoma. Felbátorodva, hogy talán csak most érünk a vicunák és guanacok birodalmába, folytattuk utunkat. Még aznap több hírmondóban gyönyörködhattünk, de lövésről szó sem lehetett. Alig pillantottuk meg őket 4—500 lépésnyi távolságban, ijedten menekültek a láthatárról.

Este egy sziklába vésett, megfelelő barlanghoz értünk, közel egy kis csörgedező patakhoz, melynek oldalain lovaink számára egy kis fű is nőtt. Úgy határoztuk, hogy egynéhány napot itt töltünk, napközben vadászgatva.

Hárman voltunk. A míg kettőnk elment szerencsét próbálni, addig a harmadik a barlang előtt a háziasszony teendőit végezte, hogy a kiéhezett vadászokat jó meleg étellel üdvözölhesse.

Az első 3—4 nap teljesen eredménytelen volt. Láttunk ugyan sok vicunát, de lövésre nem tudtuk megközelíteni. Ahogy lakásunkból kiindultunk, alig tíz percnyi

út után, egynéhány domb tetején megpillantottuk a kiküldött őrsöket, melyek megjelenésünkre egy különös, nehezen meghatározható hangjeladás kíséretében, legerősebben vágtatva, egy irányba menekültek. Akárcsak a katonai előőrsök, úgy voltak ezek is egy-egy kimagasló hegycsúcsra kirendelve. Veszély esetén sietve rohantak társaikhoz, hogy velük együtt, idejében menekülhessenek.

Úgy a vicuña, mint a guanaco családi életet élnek. Egy hímállathoz 10–15 nőstény csatlakozik, így egy családot képezvén.

Boszantott ezen állatok intelligenciája, azért mi is haditervet készítettünk ellenük. Megfigyeltük, hogy nap-nap után mindig ugyanazon a helyen láttuk fölállítva az előőrsöket és hogy mindannyiszor ugyan abban az irányban menekült el az egész csapat. Úgy határoztuk erre, hogy ketten nagy kerülővel megkerüljük a csapatot és oda igyekeztünk jutni, a merre a csapat menekülni szokott, míg a harmadik a mindennapi uton halad és ezáltal az állatokat a másik kettő felé tereli.

Nyélbe is ütöttük tervünket, de hiába, mindhármunk katonai képzettségének, ezen taktikánk nem vált be.

Nem hogy nem lőttünk semmit, de kivéve az előőrsöket, nem is láttunk több állatot.

Vagy öt napot töltöttünk el így hiába egy helyen, hatodnap folytattuk utunkat, vadászeredményeinket továbbra a jó szerencsére bízva.

Nem is váratott sokáig magára. Még a délelőtt folyamán, a hogy felértünk egy fönnsíkra, előttünk pár lépésre hirtelen fölugrott egy vicuña. Egy ideig ijedten körütekintve menekülni igyekezett, de egyik társam golyója szegény állatot hamarosan leterítette. Sietve igyekeztünk a sebesültet megközelíteni, hogy hosszú késünkkel a kegyelemdöfést megadjuk. De bizony nem olyan egyszerű dolog volt az. Akárcsak a vízbefuló, a ki még a szalmaszálla is belekapaszkodnék, úgy igyekezett szegény sebesült állatunk támadóit magától távol tartani.

A természet meg is adta a kellő védekezési eszközt. Nagyon bűzös köpésével igyekszik a támadó közeledését meggátolni. Tíz és több lépésnyi távolságra oly biztosan talál köpése, mint a jó vadász fegyvere. Ha ruhát érint, jó ideig magába veszi a köpés erős, undorító bűzét. Nagy fáradságok után, egyikünknek sikerült a szenvedő állatot kinyújtól megszabadítani.

Lenyúzva és fölbonczolva, megtaláltuk annak a magyarázatát, hogy szegény állat oly közelre bevárt minket.

Gyomra és belei telítve voltak apró, kukaczszerű élősdiekkel, melyek természetesen nagy fájdalmakat okozhattak és ezért nem is követhette csapatját, hanem azoktól elhagyatva, előbb-utóbb a férgek áldozatává lett volna.

A vicuña — tudományos néven *Lama vicugna* — a láma-félékhez tartozik, de kevéssel kisebb mint a láma. Gyapja rövid, göndör és nagyon finom. Feje teteje, nyakának felső része, törzse és czombjai vöröses-barna színűek. Nyaka alsó része és végtagjainak belső oldala világosabbak, míg a sokszor 10–15. cm. hosszú mellszőre és hasalja fehér. Patái puhák, kétkörműek, talpa párnázott.

Értékes bőrét lenyúztuk, a húsból a legjobb falatokat magunk részére kivágtuk

Sáskairtás a Hortobágyon.

és folytattuk útunkat. Elragadtatva a vadászszenvedély által, másnap ismét tanyát ütötünk egy napra, hogy nyugodtan élvezhessük a vadászat gyönyöreit.

Sorsot húztunk, ki lesz a szakács. Én voltam a vesztes. Le kellett mondanom szenvedélyemről s sárga irigység gyötört, mikor társaim már a kora hajnali órákban magamra hagytak, reményüket kifejezván, hogy hazatérve jól elkészített vicuña-pecsenyével fogom őket várni.

Délfelé járhatott az idő, a fazékban már kedélyesen párolgott a vicuña-leves, mikor egyszerre egy egész csapat kondor repült el mellettem, mintha csak valami láthatatlan ellenség elől menekülnének. Pár percz elteltével sötét, fekete felhő bukkant elő az egyik domb csúcsa mögül és mintha szárnyakon jönne, oly hamar beborította az egész eget. A nap is elsötétült, hideg sivító szél támadt. Láttam az óriási vihar közeledését, melyről már sokat hallottam beszélni. Félve, szinte reszketve a nagy magányban, szaladtam a közelben legelésző két lovunkhoz, hogy első lábaikat összekötözsem, mert tudtam, hogy az ég haragja elől menekül minden, a miben csak élet van. Alig végeztem el a kellő előkészületeket, máris megszólaltak az egek trombitái. Egyik villámcsapás a másikat érte, irtózatos harmóniában dördültek el a villámokat követő dörgések. Oly sötétség borult az Andések hegylánczaira, mint a késő esthajnali órákban, megvilágítva a szakadatlanul megújuló villámok által. Fölöttem, alattam egy-egy felhőtenger, melyek között a természet oly borzalmas játéka folyt le.

Sokat hallottam beszélni a hegységben előforduló ilyen hirtelen viharokról. A gyorsan beálló hideg folytán már nem egy ember vesztette életét.

Még sohasem éreztem a természet hatalmát oly nagy mértékben, mint e zivatar alkalmával. Hála Istennek, az egész nem tartott vagy húsz percznél tovább. Szinte újra születve éreztem magamat, mikor ismét kiderült és a nap gyenge sugarai új élet-erőt öntöttek szívembe. A késő délutáni órákban érkeztek vissza társaim zsákmányukkal, egy guanacoval.

A guanaco — tudományos néven *Lama huanachus* — kissé nagyobb, mint a vicuña, körülbelül a mi szarvasunk nagyságát éri el. Az állat testét meglehetősen hosszú, de laza bunda fedi, mely rövidebb gyapjúszőrből és vékonyabb, hosszabb nemezzsőrből áll. A bunda általános színe piszkos vörösesbarna, melle és végtagjainak belső fele fehéres, homloka, háta és szeme fekete. Hátsó lábain fekete színű, tojásdad alakú folt látható, patái szürkésfeketék.

Elfelejtve a vihar alatt átélt kellemetlen érzéseket, örömmel üdvözöltem társaimat és igyekeztünk a jól megérdemelt carne asado-t, nyárson sült pecsenyét, a kellő étvágyal elfogyasztani.

Folytatva útunkat, a legközelebbi napon egy bennszülött argentinai Gauchó-val (mond: gaucsó) találkoztunk, ki ugyancsak vicuña és guanacovadászatokra indult. Két lóval és négy tigrisszerűen csikolt, kissé az agárhoz hasonló, úgynevezett vicuña-kutya kíséretében volt.

Csodálkoztunk, hogy fegyvert egyáltalában nem hozott magával, de bebizonyította, hogy arra nincs is szüksége. A régi indiánusok módjára vadászott. Miután megpillantott egy csapatot, a legnagyobb lelkiyugalommal átnyergelte paripáját, kutyáinak

talpára a szokásos bőrpapucsot kötötte, nehogy a hosszú futásban a köves talaj talpu-
kat megsértse, majd elővette bójáját és nyomuk után üldözőbe vette az állatokat.

A bóla hosszú, bőrből font kötél, melynek vége három részre ágazik, mindegyik
végén egy-egy nehéz ólomgolyóval. A bóla másik vége a nyereghez van erősítve.

Bámulatossá váltak a lova és kutyái a menekülő állatokat, míg csak nem
sikerült őket egy fennsíkra terelni. Hegyoldalakon az ügyes vicuñákat, avagy guana-
cokat utólréni lehetetlen, de fennsíkon egy jó ló és kitartó kutyák csakhamar körül-
veszik a csapatot. Kellőleg megközelítve a kiszemelt áldozatot, a bolát egynéhány-
szor feje fölött penderítve, biztos kézzel bocsájtja ki, hogy az a szegény állat hátsó
lábai körül csavarodva, földhöz terítse.

Így vadászott a mi gaucsónk, több és biztosabb eredménnyel, mint mi az új-
kor legmodernebb fegyvereivel.

Sok érdekes dolgot hallottunk ettől az egyszerű félindiántól.

A régi jó időben, mesélte, nem így vadászták a vicunákat. Nagy társaságok ala-
kultak, kik nem is vadászati kedvtelésből, hanem jövedelmi szempontból indultak a
hegységbe, hogy az ártatlan állatok nyugalma megzavarva, értékes bundákat és husa-
kat a piacra szállíthassák.

Egy nagy körben czölöpöket vertek be, melyeket körülbelül egy méter magas-
ságban spárgával kötöttek össze. A körben egy nyilást hagytak, a spárgákra színes
rongyokat erősítettek, melyeket a szél lengetett.

Ezzel elkészülvén, a sokszor száznál több lovas elszéledt és nagy területet
bekerítvén, lassan mindinkább közeledtek a zsineggel elzárt kör felé, az általuk képe-
zett kört lassanként szűkebre vonva. A körben lévő ijedt vicuñák persze nem tudván
merre menekülni, a csapda felé szorultak, míg végre a meghagyott nyiláson, a zsineg-
gel bekerített körbe jutottak. Félős természetüknél fogva nem merték a lobogó színes
rongyokkal tarkított spárgakerítést átugrani és könnyörtelenül a pénzszomjas vadászok
martalékául estek. Nagy figyelmet kellett fordítani arra, hogy egy guanaco valahogy
bele ne kerüljön a csapdába, mert az sokkal elszántabb állat, mely veszély esetében
átugorja a kerítést, mire a vicuñák is követik a megmentő példáját.

A vicunaradászatoknak a történelemben is van nyoma. BOLIVÁR ugyanis 1827-ben
törvényt hozott, mely szerint az elfogott vicunákat nem volt szabad megölni, hanem
csak megnyírni. E törvénynek azonban nem volt fogantatója, mert az állatok vadsága
miatt, lehetetlen volt azok nyírása.

A vicuñák fiatal korukban könnyen szelidíthetők, de később alattomosak és
örökös köpködésük miatt tűrhetetlenek.

Sokat olvastam ezen állatok életmódjáról s valóban meglepő, érdekes pszicho-
lógiai tünetekre találunk.

TSCHUDI szerint a vicuña-nyáj mögött két-három lépésnyire ballag a hím és gon-
dosan ügyel rá, a míg legel. A legkisebb veszély közeledtére hangos füttyel ad jelt és
a csapat élére áll. A többiek a jelre azonnal összeverődnek, kíváncsian kémlelnek,
hogy aztán hirtelen meneküljenek. A hím menekülésüket fedezi, időközönként megáll
és az ellenséget megfigyeli. A nőstények ritka hűséggel és ragaszkodással jutalmazták

a bak éberségét. Ha megsebesül, éles fütty kíséretében futkosnak körülötte nem is gondolván menekülésre. Ily alkalommal könnyen sikerülhet a vadásznak az egész csapatot kipusztítani. Ha azonban előbb egy nőstény esik el, mitsem törődve vele, igyekeznek a többiek menekülni. Jellemző, hogy a guanaco hűsége a hímhez nem oly nagy. Ha a gyilkos golyó a guanaco-bakot találja, a nőstények tovább menekülnek.

MEYEN szerint, úgy a vicuña, mint a guanaco ürülékét mindig egy és ugyanazon helyre rakja, míg ott az nagyon föl nem szaporodik. Az indiánusok tüzelő anyagnak használták föl a trágyát és ezáltal meg lettek kimélve az oly gyéren előforduló galyak összehordásától.

DARWIN tapasztalta, hogy a guanacók, daczára rendkívüli félnkségüknek, sokszor kíváncsiságuknak esnek áldozatul. A csapat előtt földre feküdvé, kézzel-lábbal kapálózva, kíváncsian közelednek az illetőhöz. Ilyenkor még a puskaövéstől sem ijednek meg, gondolván, hogy az a játékhoz tartozik.

A megsebzett guanaco mindig a folyóhoz menekül, hogy ott lehelje ki páráját.

Aránylag csekély eredmény után elérkeztünk Chilibe. A vicuñabőröket körülbelül 8 frtjával, míg a guanacoét 5 frtjával értékesítettük. A vicuña gyapja sokkal értékesebb, mint a guanaco-gyapjú. Belőle készítenek takarókat, melyek minőségükben megfizethetetlenek. A legfinomabb gyapja a mellkasán van. Az ebből szőtt takarók, pouchók (mond: poucsók) 5—700 frt értéket képviselnek. A guanaco nyakbőréből készül viszont a legfinomabb, legtartósabb lassó, magyarul pányva.

A hortobágyi nagy kőhíd. (A pásztormadár fészektelepe.)